

kulturnih posrednikov ima namreč širši domet, in sicer iskanje povezave med njihovo vlogo v proizvodnji kulture in možnostmi vznika emancipatornih praks, ki jih številni kritiki kulturi, še posebej popularni, skorajda po pravilu in vnaprej odrekajo. Ravno to poudarja Bulc: »*Ključno vprašanje, ki nas torej zanima, ni, kako zaustaviti proces poblagovljenja kulture – ker to ni več mogoče –, temveč, kako odkriti tiste pozitivne plati poblagovljene kulture, ki imajo za potrošnike (še vedno) emancipatoren potencial. V občutni meri lahko ta potencial določajo prav sprecificirane kulturne vrednote, prepričanja in delovanja posameznikov, zaposlenih v kulturnoposredniških poklicih*« (str. 14). Skratka, veliko je možnosti za uspešno prakticiranje kulturnih študij in ohranjanje njihovega političnega potenciala, seveda z dovolj kritičnim pristopom (kar seveda velja tudi za druge pristope k medijem in kulturi), in ravno to je poanta, ki jo podčrta *Proizvodnja kulture*.

Literatura:

Aleš Debeljak et al. (ur.) (2002): *Cooltura. Uvod v kulturne študije*. Ljubljana: Študentska založba.

Richard Johnson (1996): *What is Cultural Studies Anyway?* V: John Storey (ur.): *What is Cultural Studies?* Arnold, London, str. 75-114.

Vesna Leskošek

Metka Kuhar: V imenu lepote: družbena konstrukcija telesne samopodobe. Ljubljana: Založba FDV in Center za socialno psihologijo, zbirka Psihologija vsakdanjega življenja, 2003 158 strani (ISBN 961-235-153-8), 3.510 SIT

Telo je zadnji dve desetletji ena osrednjih tem družboslovja in humanistike. Beremo ga lahko kot imaginarno knjigo, ki zadovolji različne interese. Telo je prepredeno s simboli in pomeni, je zemljevid zgodovine, je mesto reflektiranja kulture, je odsev političnega stanja držav in v zadnjih desetletjih odraz lastnih posegov vanj. Jemljemo ga kot projekt, ki ga lahko modificiramo, lahko mu dodajamo in odvezujemo. Telo postaja inertna masa, kombinacija živega (naravne telesne sestavine in tekočine) in mrtvega (umetne telesne sestavine in tekočine). Postavlja se vprašanje, kje se telo konča? So to konci rok in nog ali vrh glave? So odstriženi nohti še naše telo, kako je z izločki (sline, menstrualno krvjo, blatom in urinom) in kako z lasmi? Dopovedujejo nam, da imajo nevidne snovi (t.i. aure, energije) moč, ki presega materialno telo.

Učinek spoznanja, da lahko telo beremo, je viden v množici knjig na temo telesa v knjigarnah po svetu. Delček literature je najti tudi pri nas, vendar količina ne ustreza potešitvi dejanskega interesa, čeprav je treba omeniti, da so domači avtorice in avtorji napisali kar nekaj pomebnih del, ki so referenčna za pisanje o telesu. Nekaj jih je najti tudi v knjigi Metke Kuhar. Naslov njene knjige *V imenu lepote* dobro odseva vsebino, še več pa o njej sporoča naslovnica, na kateri različni ljudje vidijo različna sporočila. Vsi vidijo neverjetno lepo žensko telo, za katerega niso sigurni, da je povsem naravno. Ali pač? Čvrstost prsi in obrazni proporci, belina rok, dolžina trepalnic in vratu zamajajo prepričanje, ki bi bilo še pred dvema desetletjema povsem na strani naravnega. Na naslovnici vidimo žensko, ki spominja na Jezusa Kristusa, s kosom vate za čiščenje obraza (namesto hostije), ki jo z dvema prstoma drži na čelu, kot da bi se želela prekrizati. Ima na prečo počesane lase, ki kažejo razdelitev na levo in desno možgansko hemisfero in tako opozorja na spolne razlike, ki jih lepoti pripisujejo posamezne kulture, predvsem zahodna. Naslovnica sporoča, da je lepota postala nova vera, ki si podreja vedno več ljudi.

Težnje po modifikaciji telesa spadajo na čelo (deli telesa služijo jeziku za izražanje) znanstvenega interesa. Metka Kuhar se teme loti z osredotočanjem na lepotne ideale, ki so se čez

zgodovino spreminjali. Pokaže, da so s telesom manipulirali, ga oblikovali in spreminjali že pred stoletji, vendar takrat z večjo mero bolečine, ki je bila dolgotrajnejša, kot v sedanjem času. »Za lepoto je potrebno potrpeti« se je reklo takrat in se reče še danes. Le da je lepota pomenila različno v različnih časovnih obdobjih. Med Botticellijevo Venero in manekenkami (ali pevkami) danes je velika razlika, še največja v količini mase na višino. Tudi lepoto danes ženske še vedno merijo skozi pogled drugega, praviloma moškega. Ženske si postavljajo vprašanje: »Kakšna naj bom, da me bo opazil, še več, da me bo ljubil?« Ali pa: »Kakšna naj bom, da me ne bo tepel, poniževal in ogrožal mojega življenja?« Razlogi za takšna vprašanja so umeščeni v različna teoretska izhodišča. Nekateri vidijo razloge v ženskah samih (same si interpretirajo pogled ter reproducirajo telesne ideale), v kapitalu (lepotna industrija ustvarja nepopolno telo, da ga lahko izpopolni z vedno novimi izdelki), v moški moči in patriarhalni strukturi, ki ženske podreja in dela odvisne, zato se morajo preživeti s ponujanjem lastnega telesa.

Avtorica opozori, da zahtevanim telesnim idealom ne ubežijo niti moški. Mišičavost in depiliranje telesa postajata norma, ki moške spravljata v podoben položaj, kot ga izkušajo ženske že stoletja. Vendar preberemo tudi opozorilo, da so ideali za moške še vedno manj ekstremni in ne tako obsežni, kot za ženske. Ponujajo več svobode in ne zahtevajo obsežnih lepotnih operacij. Govor o »metroseksualcih« uvršča moške, ki negujejo svoj videz (uporabljajo kozmetiko) v urbane sredine in jih tako razloči od tistih, ki pravega pomena urbanosti ne razumejo. Pri ustvarjanju teh podob imajo ključno mesto mediji. Medijske konceptualizacije podobe Davida Beckhama so urbanosti dale nove razsežnosti. Mediji so tudi tisti, ki promovirajo in postavljajo standarde ženskega telesa. Oglaševanje najpogostejše analizirajo, ko raziskujejo telesne ideale. Mediji telo promovirajo kot projekt, ki ne pozna starosti. Diete, vadba in plastična kirurgija postajajo vedno bolj običajen odgovor za pomlajevanje telesa, da lahko konkurira novim zahtevam trga. Posledice okupiranosti s telesom najbolj pogosto ne rezultirajo v večji sreči, uspehu in osebem zadovoljstvu. Modifikacije namreč niso trajne, velika mera tveganosti pa je spretno prikrita. Izkaže se, da je pogled na telo subjektiven in pogosto ne odraža dejanskosti. Bulimija in anoreksija sta problema, ki polnita sprejemnice različnih terapij in skupin za samopomoč povsod po svetu in vedno pogostejše tudi pri nas. Razvija se nova storitvena industrija, ki blaži stranske produkte teženj po idealnosti.

V zadnjem delu knjige preberemo zanimive rezultate manjše raziskave o tem, kako svoje telo razumejo mlade ženske v Sloveniji. Prevladuje enotno mnenje, da mora biti telo vitko, postavno, z opaznimi mišicami in poudarjenim oprsjem, zagorelo, brez celulita, z lepo kožo, lasmi in zobmi. Takšno podobo so pripravljene pridobiti tudi z operacijami, predvsem pa z dietami in uporabo mnogih kozmetičnih pripomočkov. Mlajše ženske torej so ali bodo učinkovite potrošnice, ki se trudijo do idealov vzpostaviti distanco, vendar moč za to ni v njihovih rokah.

Knjiga je obsežna in pisana v razumljivem jeziku, je zanimiva in zajame velik razpon pojmovne razsežnosti idealov telesa. Čeprav ne ponuja novih refleksij temveč se osredotoča na smiselno uporabo relevantne literature, je lahko zelo dober študijski pripomoček in uvod v temo za tiste, ki se z njo začenjajo ukvarjati. Gre vsekakor za delo, ki bo pustilo sled v širši javnosti.